

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

Articulus I. De natura juris proprietatis, & divisione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

formi alicui obligationi, sic complectitur actus, & objecta omnium virtutum.

Sextò pro justo, seu debito ex iustitia: jus sic sumptum ex parte creditoris dicitur activum, ex parte verò objecti quod respicit, dicitur passivum: sic v. g. Petrus Dominus libri habet jus in librum; illud jus ex parte Petri dicitur activum, liber verò, quem respicit ut suum, dicitur jus passivum. Jus

activum subdividitur in publicum & privatum, privatum jus ut insinuavi est particulare personarum, quale est jus proprietatis.

Tractatus præsens totus est in explicando jure sumpto hoc sexto modo, nempe quæ ejus natura, multiplicitas, quibus modis acquiratur, transferatur, violetur, ac violatum restauretur: Sit igitur

DISSERTATIO PRIMA

De Natura, & multiplicitate juris, perfectique Domini.

ARTICVLVS PRIMVS.

De natura juris proprietatis, & divisione.

§. I.

Definitur Jus Proprietatis.

2. **D**ico jus proprietatis est legitima potestas moraliter restringendi per suam voluntatem libertatem alterius formaliter in favorem proprium præcisè ita Joann. Baptis. Gormaz hic Disp. 4. n. 178. post Maurum. Dicitur primò potestas legitima, id est, cui lex, aut quasi lex favet, nisi enim talis sit, erit vis, & Tyrannis. Dicitur secundò moraliter restringendi libertatem alterius, hoc est obligandi alterum, ne moraliter, id est, licitè possit facere id, quod alias potentia physicà potest facere, & sic innuitur

vis juris activa in libertatem alterius, & simul ponitur differentia à mera licentia, quæ etiam est potentia legitima commodum percipiendi, quin alterius libertatem queat restringere. Dicitur tertio formaliter, id est immediate, directè, ac principaliter ordinatur in proprium, sive sui subjectum videlicet propriæ libertatis bonum, commodum, & favorem, sive deinde hic sit quid positivum, ut uti suâ domo, sive quid negativum, ut non vulnerari, non impediri fraudulenter à boni alterius consecutione, &c. Sive sit distinctivum quid à commo-
do

do propriæ libertatis, ut fit in allatis exemplis, sive quid indistinctivum, ut si quis rem suam destruat, hic actus formaliter non respicit aliquid, quam Commodum suæ libertatis. Hinc etsi carentiæ nullam bonitatem, aut utilitatem Deo afferant, adhuc DEUS habet in eas jus proprietatis, quia earum productionem ordinat in bonum suæ libertatis, deinde DEUS est etiam capax utilitatis, ac bonitatis ex creaturis, seu gloriæ non internæ, sed externæ.

Per eadem hæc verba nempe *ly formaliter in favorem proprium* jus proprietatis distinguitur à jure *activo jurisdictionis*: utrumque enim in hoc convenit, quòd sit potestas legitima restringendi libertatem alterius. Differunt autem, quòd jus jurisdictionis determinatè, ac principaliter non respiciat bonum restringentis Superioris, sed subditi, seu illius (cui libertas restringitur) vel saltem communis, cujus bonum bono singulorum per restrictionem est præferendum: ex quibus constat, subditos à jure jurisdictionis non respici ut bona proprietatis jurisdictionem dicentis.

Probatur nunc conclusio primò, quòd omni, & soli conveniat juri proprietatis, hujusque differentiam ab omni alio tum jure, tum non jure explicet.

Probatur secundò rejectione aliarum sententiarum, prima est Molinæ, Ripaldæ, &c. *Jus proprietatis est moralis potestas disponendi de re pro libitu, cui si controveniat sine legitima causa, fiat injuria.* Contra est, quòd injuria sit juris violatio, ergo jus explicans per injuriam committit vitiosum circulum, præterquam quòd injuria sit non minus saltem æque ignota, ac jus.

Secunda est Lugo *D. 1. à n. 5. Im in-*

quit, est prælatio moralis, quâ unus homo præponitur moraliter aliis in usu talis rei propter peculiarem connexionem, quam habet cum eo. E. g. fera capta cum eo, à quo capta est, illa enim titulo capturæ peculiariter connectitur cum venatore, & hic præfertur aliis quoad usum talis feræ, quam si donet aliis, aut vendat, transfertur titulo donationis vel emptionis moralis, ideo nexus cum fera, & prælatio quoad usum feræ, quòd est acquirere jus proprietatis in feram, faceretque suam suitate proprietatis: unde suitas rei sita est in connectione illa peculiari rei, quam habet cum persona privata. Contra est primò, quòd stet connectio rei cum aliquo, & hujus præceteris prælatio moralis sine jure proprietatis, ut patet in eo, qui habet v. g. licentiam utendi equo. Secundò omnes virtutes ad alterum, ut gratitudo, pietas, religio, &c. Tertio jus proprietatis civium est sub ordinatum rei publicæ, & creaturæ DEO, ergo etiam prælatio in usu rerum utilium est subordinata rei publicæ, & DEO: aliàs civis contra rempublicam, & creatura contra DEUM haberet jus proprietatis contra dicenda.

Tertia cum Esparza quòd *fit facultas libera disponendi circa rem vel personam ad usus lege permittos non impedibiles licite ab aliis.* Contra est capaci hereditatis acquirendæ jure proprietatis debetur carentia fraudulenti impediendi ejus acquirendæ, & tamen vi dicti juris non habet facultatem liberam ad ullum usum lege permittum: nihil enim potest disponere circa voluntatem testatoris, nec circa voluntatè cæterorum, ne ipsum impediunt, ut per se patet, nec circa ipsam carentiam impediendi, hæc enim est omnino dependens à voluntate aliena: unde si nihil potest immediate disponere

A 2

circa

circa voluntatem alienam, etiam nihil potest circa omissionem impedimenti.

3. Obiicies primò parvulos, amentes, Ebrios, & dormientes retinentes jura proprietatis non retentâ libertate, ergo non possunt restringere libertatem aliorum in proprium commodum per suam voluntatem. Secundò quisque rebus suis potest uti non minus in suam, quam aliorum felicitatem, imò hæc est potissimus scopus in usu temporalium, estque vitium avaritiæ, & immisericordiæ eorum usum restringere, ergo jus proprietatis utpote carens omni vitio non dispensat ea in suam præcisè utilitatem. Tertio unico existente in mundo ille haberet jus proprietatis utendi rebus suis saltem membris, & tamen non posset moraliter restringere per suam alterius ulli⁹ voluntatem.

Resp. Ad primum concessio antecedente Distinguo consequens: non possunt actu restringere, concedo consequentiam, non possunt pro statu, pro quo forent ad volendum expediti nego consequentiam. Argumentum malè supponit requiri actuale liberum exercitium ad jus proprietatis, cum sufficiat actualis legitima potestas, quæ remanet in illis.

Resp. Ad secundum & dico, dispensationem bonorum in communem felicitatem adhuc principaliter, ac determinatè cedere in favorem proprium, quia sic utens jure proprietatis exercet opus honestum, ac meritòrium, quod affert maximum gaudium, pulchritudinem, ac memoriam sui perpetuandam, & sic verificatur illud Actorum 20. *beatius est magis dare quàm accipere.*

Resp. Ad tertium Distingueno non posset absolutè restringere, concedo; ex hypothesi si aliquis existeret capax restrictionis, nego, quod sufficit, ut tunc existat le-

gitima potestas per accidens tamen impedita ab exercitio restrictionis.

4. Obiicies quartò Princeps & quisque Superior habet in subditos merum jus jurisdictionis, & tamen hoc est utile illi tum secundum se tum quoad multiplicem ejus usum præcipiendo in propriam felicitatem: res enim commoda communitati est etiam commoda Principi ac superiori, ut est persona privata. Quintò jus jurisdictionis non dat jus proprietatis in subditos horumque bona, & tamen potest disponere de hisce bonis, quando postulat necessitas ad pacem stabiliendam, quæ æquè favet principi, ac subditis, ergo non est solius juris proprietatis formaliter respicere commodum proprii subditi. Confirmatur, injustè impediens legitimum Superiorem ab usu jurisdictionis facit illi strictam injuriam, ergo violat jus proprietatis & non jurisdictionis, ut palam est, si violans id non sit subditus: ergo superior habet jus proprietatis in jus jurisdictionis, sed jus proprietatis formaliter ordinatur in proprium favorem, ergo etiam jus jurisdictionis saltem prout subest juri proprietatis, ergo etiam actus jurisdictionis nempe leges & præcepta ordinantur in favorem proprium.

Resp. Ad quartum: principem habere utilitatem & multiplicem usum jurisdictionis præcipiendo non directè ac principaliter in suam felicitatem, sed secundariò, & indirectè, quatenus felicitas directà subditorum etiam redundat in bonum Principis. Cæterum jus jurisdictionis potest considerari primo respectu principis seu formaliter, ac secundum se: hoc modo inest adæquate Principi, estque ejus bonum proprium, habetque in id non minus, ac in res suas cæteras jus proprietatis. Secundò consideratur ob-

objectivè, idest secundum id, quod formaliter, & principaliter respicit, nempe subditorum facultatem: hoc modo nequit directe respicere bonum principis, secus priore.

Resp. Ad quintum Distinguendo secundam partem antecedentis, potest directe vi jurisdictionis de bonis subditorum, nego ancedens, potest indirectè disponere de illis postulante necessitate communi, concedo antecedens, & nego consequentiam. Dico ergo, quòd quisque Superior habeat jus proprietatis ad gubernativam potestatem & ad utendum tali potestate pertinens ad justitiam commutativam, quòd jus solet vocari reflexum, quia est jus in jus, unde id lædens peccat contra justitiam commutativam cum obligatione restituendi & compensandi quiddam patitur Superior ex ejus violatione: Unde Princeps pariter ex jure hoc reflexo proprietatis in jus jurisdictionis utitur jure jurisdictionis, & ex titulo legalis justitiæ habet jus ad pacem stabilendam, quam si nequit stabilire sine usu ac translatione bonorum temporalium subditorum potest ea transferre (hæc enim sunt indirectè subjecta juri suæ Potestatis) ex jure alto reflexo, quòd licet non sit jus pro-

prietatis relatè ad subditos, eorùmque bona, est tamen jus eminentiale fundatum in potestate directa utendi tali medio ad conservandum jus directum suæ potestatis, tituloque hujus juris eminentialis potest transferre in alios jus proprietatis ad eadem bona: Unde ut verbo dicam Princeps, etiam vi juris alti non habet potestatem directam, ac jus proprietatis in temporalia subditorum, sed indirectam, seu quatenus, præcisè sunt medium necessarium conservandi potestatem directam gubernativam, quo sensu ex communi Theologorum etiam Pontifex habet jus indirectum in bona temporalia fidelium, quando necessaria sunt ad conservandam spiritualem gubernationem, eo enim casu vi dicti juris eminentialis potest in alios transferre jus proprietatis etiam in regnum, licet in hoc careat jure proprietatis.

Pro coronide Nota, dum quis vovit se obediturum confessario suo, negandum est, quòd confessarius habeat potestatem per suam voluntatem moraliter restringendi voluntatem voventis, sed ponendi solum conditionem, sub qua is, qui vovit, se voto obstrinxit ad moraliter restringendam suam voluntatem.

§. II.

Per quid constituatur legitima potestas juris proprietatis constitutiva.

5. **C**um per numerum secundum potestas non juridica, seu non legitima, id est, non conformis legi non sufficiat ad legitimam potestatem, per quam constituitur formaliter jus proprietatis, restat explicandum, per quid tanquam per formam intrinsicam habeatur potestas in esse legitime.

Pro decisione Notandum, quòd jus & Dominium proprietatis ac jurisdictionis in creaturis sit realiter distinctum ab illis, & à beneficio creationis utpote ab iis separabile. Sic qui est Dominus agri, potest esse sine ejus Dominio, qui est Rex sine jurisdictione. Imo etiam jus naturale proprietatis, ac jurisdictionis.

ditionis non fundatur in essentiali exigentia naturæ independenter saltem à libera DEI lege, & quandoque à propria libertate ac lege etiam humana. Dicitur igitur duntaxat jus ex eo naturale, quatenus ex aliqua naturæ inclinatione concessum est ab Authore naturæ in his circumstantiis, in quibus tolli potuit ac divinitus non concedi. Sic habemus jus naturale proprietatis à DEO concessum ad motum manuum, pedumque, &c. (licet non simus Domini membrorum nostrorum) in commodum nostrum, vi cujus juris restringimus libertatem aliorum, ne nos in eorum usu impediunt, ne occidant, mutilent, &c. Pariter naturale jus jurisdictionis Patris in filium stat in actu divino Patri dicente: *præcipe filiis in eorum utilitatem, & similiter filiis obedite parentibus precipientibus in vestram utilitatem.* Hinc à fortiori jus proprietatis, ac jurisdictionis in alia, quæ non sunt juxta naturæ inclinationem non potest nasci nisi à lege, aut quasi à lege.

6. Dico ergo cum Mauro legitimam potestatem, seu jus proprietatis conveniens Creaturæ formaliter consistere in lege, seu quasi lege favente uni, ceteros gravante; favet illi, cui directè confert legitimam potestatem ad moraliter restringendam reliquorum libertatem per voluntatem suam; eadem potestas ceteros gravat, dum restringit libertatem, ne licitè possint ea uti circa res alterius sine hujus consensu.

Dicitur primò *in lege* prout hæc communis est naturali, ac positivæ, quia quandoque eam potentiam confert lex naturalis, ut proximè vidimus, aliquando positivæ Divina (sic in prima rerum conditione DEUS dedit homini jus in inferiores creaturas, & postea Israëlitis in terram Chanaan) aliquando ab humana ex concessione Divi-

na (*non enim est potestas nisi à DEO ad Rom. 13.* Et sic omne jus proprietatis per legem Dei liberam, aut humanam ex potestate à DEO concessa factam habetur) supposito aliquo contractu legitimo sive valido tanquam puro termino exacto à lege, ut hæc conferat jus proprietatis sicut efficaciter volens dare eleemosynam ad pulsus horologii hic non obligat, sed est pura conditio, ad quam manet per suam voluntatem obligatus ad eleemosynam, ergo similiter jus formaliter non oritur ex contractu, sed sæpe est conditio, sine qua lex non confert jus; unde cum plures leges constituent, ut hi, & non alii sint legitimi contractus, quibus stantibus jus unius in alterum transit ex vi legis, sequitur, quòd similes leges respiciant contractus ut puram conditionem, conferantque contrahentibus jus ex modo suo tendendi. Idque ulterius patet, quòd si lex irritet contractum, hic nullum jus conferat, ergo vis tota translata juris stat in lege, & lex se ipsa seu extendentia sua est forma denominans, jurisque constitutiva.

Dixi secundò *seu quasi in lege*, quia dantur aliqui actus supremi Domini legi æquivalentes, ut patet in casu creati nnius hominis in mundo, cui DEUS dedisset Dominium in creaturas: hic actus non esset strictè lex (cum essentia huius sit respectus ad communitatem) sed quasi lex, nempe eminenter, & virtualiter, præstareque eundem effectum, quem lex. Hoc sensu ab aliquibus præceptum & pactum validum vocatur virtualiter, & eminenter lex.

Conclusio explicata probatur: illud est formale constitutivum legitimæ potestatis, jurisque proprietatis, per quod formaliter ponitur jus proprietatis, & quo solo ablato jus tollitur (nisi sit terminus, cum quo essentialiter connectatur jus proprietatis)

tis aliunde constitutum) sed positâ solâ lege aut quasi lege formaliter ponitur jus proprietatis, & ablata sola lege, etsi cætera ponantur jus proprietatis tollitur (nec lex est terminus, cum quo jus aliunde constitutum essentialiter connectatur) ut declaratum est, ergo.

7. Pro solvendis oppositis Nota primò, non obstat, quòd lex Divina aliquando juris temporalis constitutiva sit æterna; quia lex Divina ab æterno non pro æterno, sed pro tali tempore confert mihi jus.

Nota secundò; dum dicitur, quòd sæpe quis cogitet transferre ac re ipsa transfert jus suum in alterum immemor legis, ergo lex non constituit jus.

Resp. Esse immemorem legis sub conceptu legis explicito, secus sub conceptu convertibili cum lege, qualis conceptus est, quod cogitet de sufficienti sua potestate ad transfe-

rendū jus in quocunq; demum illa consistat.

Nota tertio lex constitutiva juris Divina pro objecto voluto habet suum complementum, seu quid rerum eam complens in esse liberi, unde necessaria non est, ut lex juris constitutiva habeat pro objecto voluto ipsum jus formale, consequenter nec se ipsam. Deinde sine absurdo concedi potest quod lex se ipsam habere possit pro objecto inadæquato; vult enim E. g. Petrum esse Dominum, seu Petrum cum jure, proinde Petrus est objectum inadæquatum, & præter Petrum etiam lex, cum nequeat aliter aliquis actus esse lex, nisi quatenus vult se ipso obligare; atqui nequit se ipso obligare nisi velit se ipsum: sed ut dixi, non est necessarium, quia obligatio est effectus formalis resultans ad existentiam actus legislatoris hoc ipso, quòd vi sui modi tendendi denominet rem à se præceptam, aut vetitam.

§. III.

Jus proprietatis Dividitur.

8. **C**onstat ex numero secundo juncto quinto jus proprietatis esse, aut naturale aut positivum, estque utriusque differentia indicata, nempe quòd positivum dependeat ab arbitrio libero Divino vel humano, secus naturale; hoc enim juxta me est ipsa natura rationalis prout respiciens certa objecta circumstantiata, id est, prout hæc certis vestita sunt circumstantiis, aut secundum communiorem est dictamen rationis antecedenter ad omnem liberam Societatis Conventionem & legem ligans naturam rationalem, tale jus est in DEO ad sui cultum, suppositâ enim DEI solâ, & naturæ

rationalis existentia ratio dicitur independenter à lege Divina, aut humana nos obligari ad colendum DEUM: unde jus naturale simpliciter sumptum (nisi objecti ipsius circumstantia mutetur, quæ mutata cessat esse ipsius propria materia) est immutabile ac indispensabile relatè ad objectum suum, si ex variata aliqua circumstantia cesset ejusmodi objectum esse materia, quam jus naturæ respicit, jam non erit jure naturæ illicitum: sic jus naturæ vetat occisionem, aut mutilationem autoritate privatâ, ac ex circumstantia E. g. Divinæ dispensationis (sic Abraham licitè occidisset filium suum Isaac
Inno-

Innocentem, à DEO vitæ proprietatis Domino jussus, nisi postea mandatum revocasset) aut publicæ autoritatis in reos exercendæ, aut necessariæ justæ defensionis libertate quis occiditur.

9. Dividitur jus naturale primò in simpliciter tale, & in tale secundum quid, utrumque fundatur in naturæ inclinatione cum hoc discrimine, quòd, quando saltem DEUS Author naturæ potest privare effectu suo ac impedire, creatura jus proprietatis in natura fundatum non habeat simpliciter sed secundum quid, nempe cum dependentia à libera concessione Divina. Hoc modo homo licet non sit Dominus proprietarius vitæ ac membrorum simpliciter, est tamen secundum quid per numerum 5. quando autem nequit impediri à DEO effectus juris, jus ad ejusmodi bona est simpliciter tale. Tale jus habet DEUS in sui cultum, ut non odio habeatur, natura rationalis ad non deceptionem sui per mendacium, &c. Quando autem lumen naturale non inclinatur ad inducendam obligationem, dicitur jus merè proprietatis positivum.

Inter naturale & positivum intercedit quasi medium jus gentium seu aliquid de utroque participans, & ab utroque in eo discernitur, quòd naturale contineat præcepta ex principiis naturalibus absoluta necessitate etiam non præsuppositâ humanarum gentium necessitate & consuetudine deducibilia, uti sunt præcepta Decalogi: jus autem gentium comprehendat præcepta, quæ quidem ex principiis naturalibus deducuntur, non tamen absolutâ necessitate, sed consuetudine gentium. Hoc jure est introducta terrarum divisio, jus legationum, commerciorum, contractuum, fœderum, bellorum, induciarum, servitutum. Etsi enim homo habeat jus naturale proprietatis

secundum quid in usu membrorum suorum, proinde jure naturæ nullus sit servus: quia tamen hoc non prohibet, quo minus exigente id bono communi possit lex servitutis condi, jure gentium est inducta servitus. Obligatio itaque proxima juris gentium supponit humanam Societatem & consuetudines inter gentes, secus jus naturale: ab hoc tamen totaliter non distinguitur utpote continens multa præcepta naturalia, nec sit de rebus merè indifferentibus, sed quæ post introductas consuetudines, humanamque Societatem exigunt prohiberi aut præcipi, secus ea quæ sunt juris positivi. Ita communis opinio.

Hinc rejicitur communis juris consultorum juris naturæ, & gentium expositio in lege 1. de justitia, & jure cum Ulpiano docentium jus naturale esse, quod natura omnia animalia docuit, gentium verò, quo gentes solæ humanæ utuntur. Hæc expositio confundit instinctum conformem naturæ ut sensitivæ communi cum brutis, & instinctum naturæ conformem naturæ rationali ut rationali, quæ sola est capax juris naturalis, operationisque honestæ, jus itaque omne propriè dictum congruit solum naturæ rationali. Quid ego nunc sentio, exprimo n. 388.

10. Celeberrima juris proprietatis ex parte termini divisio est in jus in re, & jus ad rem. Jus in re secundum communem cum Molina definitur, quòd sit jus cui *res ipsa devincta est*, hoc est, devincit sibi potius rem, quàm determinatam personam, unde est facultas rem ubicunque & à quocunque detentam ut propriè suam vindicandi, quo circa jus in re consuevit etiam dici jus reale, seu quasi ipsi rei adhærens: jus verò ad rem ab eodem Molina definitur esse jus, cui *res ipsa nondum devincta est*, sed re-

respicit personam determinatam, hancque immediatè obligat (& ideo vocatur etiam jus personale) ad rem illam præstandam, quin hæc possit immediate occupari ab habente jus ad rem v. g. emisti equum à Petro, quem tibi nondum tradidit, eundem postea vendidit Paulo, huicque equum tradidit; Paulus habet jus reale in equum, tu verò solum personale: unde nequis tollere Paulo equum, sed directè potes agere in personam petri actione quæ vocatur personalis secus actione reali.

Ex his potest etiam sic exponi *jus in re & jus ad rem* dicendo *jus in re* est, quod tribuit actionem realem, seu vi cuius rem ipsam obligatam habet, ita ut ad quemcunque res transeat, ejus Domino maneat adstricta, possitque ab eodem vendicari. *Jus ad rem* est, quod directè, ac immediatè non præbet actionem in rem, seu realem, sed tantum personalem, id est, in personam, siquidem res ipsa per se nostra non est, sed solum persona determinata est obligata ad rem aliquam suo tempore tradendam & ideo, si ejusmodi res tradatur alteri, non possimus eam nobis vendicare, uti constat ex exemplo allato: Actio realis dicitur etiam rei vindicatio, est autem actio ut sic *jus persequendi in judicio id, quod sibi debetur* §. 1. *institit de actionibus*.

II. Est etiam generalis divisio juris proprietatis in paternum, conjugale, & herile, seu jus intercedens inter Patrem & Filium inter virum, & uxorem, inter Dominum, & servum. Intelligentia hujus divisionis pendet ex favore legis per numerum 6. constitutivæ juris proprietatis, unde quantum favet uni ex his adversus alterum, tantum habet jus in alte-

rum, unde cum lex aliquando inter Patrem & Filium, &c. considerat tanquam duo respectu alicujus boni, aliquando ut unum sicut membrum cum suo physico supposito, inde fit, ut lex quandoque det Filio jus proprietatis adversus Patrem, ut in bonis castrensibus, & quasi castrensibus à filio acquisitis, quia quoad hæc lex Patrem, & filium considerat, ut duo physica, & civilia supposita, quandoque autem lex cum filio negat jus ad quædam bona, ut præsertim ad profectitia, id est, acquisita à filio ex substantia Patris, aut dono ab aliis facta principaliter intuitu Patris, unde filius relate ad hæc consideratur solum cum jure eo, quod habet membrum ad suum physicum suppositum.

Pariter uxor ad maritum ad bona quædam nempe pura paterna honorem, famam, se habet ut suppositum physicè, ac civiliter diversum proinde maritus usurpando similia bona, aut inhonorando, aut infamando uxorem facit ei injuriam, uti & negando injustè debitum conjugale, econtra ad reliqua bona administranda uxor se habet ut membrum ad suum suppositum respectu mariti: hic enim à lege constitutus est administrator, & cum etiam servus ex lege est Dominus famæ, honoris & quorundam temporalium E. g. peculii ex consensu expresso, vel tacito Domini à servo acquisiti, respectu horum retinet servus jus proprietatis contra Dominum, estque ab hoc suppositum etiam civiliter diversum, seque habet non ut servus, sed ut Dominus, ita S. Thomas hic quæst. 57. articulo 4. ad secundum.

12. Ad acquirendum jus proprietatis ad rem seu personale sufficit titulus, cujus nomine venit id, in quo totum jus primitus fundatur, ideoque est prima ra-

dix Dominii E. g. donatio, promissio, aut aliquis alius contractus puta emptionis, mutui, &c. non secuta rei traditione.

Ad acquirendum autem jus in re seu reale regulariter tria ex Molina requiruntur. Primum physica aut moralis rei existentia (rei enim non existentis non datur vindicatio) physica quidem in rebus corporalibus, sive manu tangibilibus, ut vestis, domus, ager, &c. moralis verò in rebus incorporalibus, id est, manu intangibilibus, ut usus, usus fructus, patronatus, servitus, beneficium, hæreditas sumpta pro jure ad bona defuncti, omnia denique jura in, aut ad aliquid, hæc enim non sunt quid reale, sed morale, hoc est, in existimatione hominum existens, supponens tamen aliquod physicum præexistisse v. g. contractum fundans moralem hanc existentiam. Secundum requisitum est titulus jam explicatus. Duo hæc requisita semper sunt necessaria. Tertium est traditio rei, seu possessio, estque Generalis ex Molina regula, quando ex dispensatione speciali juris non constat, ante traditionem acquiri jus in re, dicendum est, quod posito titulo ante traditionem acquiratur solum jus ad rem; quia autem in quibusdam casibus leges disponunt per solum titulum ante traditionem acquiri Dominium, seu jus in re, idcirco dixi regulariter prærequiri tria ad requisitionem juris in re.

Dominia rerum non transferri regulariter ullis pactis, seu titulis sine traditionibus habetur in lege *traditionibus Cod. de pactis*, neque vicissim traditione sine titulo venditionis, aut alterius justæ causæ exprimitur lege *nunquam ff. de acquirendo rerum Dominio*

Casus autem in jure expressi, in

quibus jus in re comparatur ante traditionem, sunt sequentes. Primò in legato, in donatione & venditione facta civitati, Ecclesiæ aut aliis piis locis, Secundò acquiruntur Ecclesiastica beneficia solâ collatione, & acceptatione, Tertiò fiscus acquirit jus in re ad bona rei à die commissi delicti, hinc ab eo die ad quemcunque transeunt, transeunt cum onere, quo fisco alliganrur. Quartò acquiritur hæreditas tam ex testamento, quàm ab intestato per ejus aditum, aditur autem acceptatione, seu profitendo se hæredem velle esse ante actum possessivum §. *item extraneum Inst. de hered. qualitate, & different.* Hoc modo res reliquæ omnes incorporales jure hæreditario comparatæ transeunt in hæredem. Pari modo legatum acquiratur statim legatario etiam ignorant à die aditæ ab hærede hæreditatis: imo ex fictione juris ab ipsa morte testatoris: ut colligitur ex lege à filio ff. *de furtis, ea inquit, que legantur rectà viâ ab eo, qui legavit, ad eum cui legata sunt, transeunt.* Nisi legatum repulerit L. *si tibi ff. cum servus ff. de legatis.* Casus procedit de legato in individuo determinato, ut si legetur talis fundus, res enim legata incerta quantitate, ad individua-liter incerta v. g. tantum de pecunia, vel frumento, &c. legatarius non comparat hujus Dominium, sed actionem hypothecariam, per quam bona defuncti ad quemcunque perveniant, manent hypothecata, & obligata legatario pro legati solutione, *Leg. 1. & 2. quamvis codice de legatis.*

Putant etiam aliqui spectare ad præfatos casus res à Principe donatas, vel alio contractu Dominii translativo inito, cum enim spectet ad Principes leges conde-

re,

re, vero similiter censeatur transferre dominium ante traditionem: sed probabilius molin. Cum aliis restringit hoc ad donata, aut ad concessa privilegia, quia tunc praesumitur agere ut non subiectus legi positivae requirenti traditionem ad jus in re, secus in contractibus onerosis. Reliquos casus vide apud Less. lib. 2, cap. 3. dubio 3.

Ex dictis infero comparative ad eandem rem sub diverso respectu posse tibi competere jus in re, & ad rem, ut si quis

injustè dejiciatur à possessione rei suae, respectu amissae possessionis habet jus solum ad rem, respectu autem rei possidendae habet jus in re, unde potest eam vendere, donare, ac in judicio saltem petitorio Possessorem convenire, remque citra ullius injuriam sibi vindicare, dum alter definit possidere. Item in re fructifera à te empta tibi tradita habet jus in re relate ad rem fructiferam, fructusque tunc existentes respectu autem futurorum jura duntaxat ad rem.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Dividitur, & definitur dominium Proprietatis.

13. **C**ertum est ad dominium proprietatis indispensabiliter requiri jus in re, habens enim jus ad rem non est Dominus rei, hinc jus proprietatis latius patet, quàm dominium, quia hoc nequit reperiri sine jure proprietatis, secus hoc sine dominio, ut dictum, jus itaque proprietatis ut sic se habet ut genus, dominium verò ut species juris, jus tamen in re non datur sine dominio contra plures Doctores.

Divisio prima domini est in dominium proprietatis, & jurisdictionis: horum discrimen est exponendum ad eum modum, quo ipsa jura proprietatis, & jurisdictionis distinximus numero secundo.

Dominium proprietatis dividitur in Ecclesiasticum per se ordinatum directe in

bonum spirituale fidelium, & in politicum per se ordinatum ad felicitatem publicam, seu civium utilitatem per numerum 1. & 2. hoc subdividitur in Democratiam, quando ipsa populi communitas imperat, in oligocratiam, quando penes paucos residet Imperium, Aristocratiam, quando penes primates, & Monarchiam, quando penes unum tantum. Commune est utrique dominio, quod possit impediri quin tollatur: aliquando autem etiam tollitur, sic secundum plures à die commissae hæresis omnia bona delinquentis manent fisco addicta & huic ipso facto acquisitum est dominium proprietatis in bona: aliquando autem leges non tollunt dominium, sed ligant, idque dupliciter nempe vel prohibendo solum licitum u-

B 2

sum